

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ПСИХОЛОГІЯ ПСИХОТРАВМИ»
кафедра юридичної психології

Статус дисципліни – обов’язкова;
Рівень вищої освіти – другий (магістерський);
Ступінь вищої освіти – магістр;
Форми здобуття вищої освіти – інституційна (заочна);
Мова навчання – державна;
Навчальний рік – 2025-2026
Форма підсумкового контролю – екзамен

Воробйова Ольга Володимирівна
Науковий ступінь: доктор філософії
Посада: старший викладач
Тел: 095-004-53-59
Робоче місце: пл. Солом’янська, 1, каб 325
Профайл викладача:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=Yfw084QAAAAJ&hl=uk>

Контактний телефон
Електронна адреса
Розклад навчальних занять
Консультації

тел. 520-08-89
E-mail: k015@naiau.kiev.ua
Робоче місце: пл. Солом’янська, 1, каб. 325
Очні:
(відповідно до графіка консультацій науково-педагогічних працівників кафедри) з 14:00 до 16:30
Онлайн:
електронною поштою, пн-пт з 9:00 до 16:00

Стислий опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Психологія психотравми» спрямована на засвоєння знань щодо причини виникнення психічної травми, її перебіг, наслідки для особистості, а також методи психологічної допомоги постраждалим.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія психотравми» є оволодіння фахівцем-практиком знаннями в галузі психології психотравми, спрямованими на всебічне розуміння особливостей виникнення, перебігу та наслідків психічних травм, а також шляхів надання ефективної психологічної допомоги особам, які пережили травматичні події. Теоретичні знання та практичні вміння, здобуті в процесі опанування дисципліни «Психологія психотравми», сприяють формуванню у майбутніх фахівців професійно важливих якостей – емпатії, етичної відповідальності, толерантності та здатності до ефективної роботи з людьми, які пережили психологічну травму.

Основним завданням вивчення дисципліни «Психологія психотравми» є створення умов для опанування здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок, необхідних для розуміння особливостей виникнення, перебігу та наслідків психічних травм, а також практичного застосування методів психологічної допомоги особам, які зазнали психотравмуючих впливів.

Формат навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Психологія психотравми» проводиться в заочному форматі, має чітку структуру, завдання і систему оцінювання.

Форми та методи навчання – *словесні методи* (лекція, розповідь-пояснення), *наочні* (ілюстрація), *практичні* (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); інформаційні й евристичні, складання коментованої схеми навчального питання, метод термінологічного вправлення.

Система підсумкового контролю – застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F, FX). *Методи підсумкового контролю*: усна відповідь або тестування.

Пререквізити: Філософські проблеми психології, Актуальні проблеми кризової психології, Актуальні проблеми основних напрямків практичної психології.

Постреквізити: Організаційно-правові засади психологічної допомоги різним категоріям громадян, Психологічні засади надання кризової допомоги особистості.

Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни

На рівні знань здобувачі вищої освіти мають засвоїти:

- ✓ основні поняття психології психотравми;
- ✓ емоційні, поведінкові та когнітивні особливості реагування особистості на травматичні події;
- ✓ індивідуальні особливості переживання травматичного досвіду, роль сімейного та міжособистісного середовища у процесі подолання психічних травм;
- ✓ основні положення концепції посттравматичного стресового розладу (ПТСР);
- ✓ основні засади здійснення психологічної допомоги особистості, яка пережила травматичну ситуацію;
- ✓ особливості використання різних психологічних технік у роботі із психотравмою;
- ✓ основні психологічні труднощі, з якими зіштовхуються фахівці під час роботи з постраждалими, ефективні методи їх подолання.

На рівні навичок і вмінь здобувачі вищої освіти мають:

- ✓ розкривати суть основних понять та теоретичних положень, що вивчаються;
- ✓ орієнтуватись в спектрі проблем, що виникають внаслідок травматичних ситуацій;
- ✓ обстежувати та надавати психологічні консультації особам, що пережили травматичні ситуації;
- ✓ здійснювати інформаційний пошук на основі роботи з літературними джерелами;
- ✓ аналізувати наукові джерела для самостійного збору та критичного оцінювання інформації;
- ✓ виділяти спектр психологічних проблем, що виникають унаслідок пережитих травматичних подій;
- ✓ діагностувати та аналізувати проблеми, психотравмуючі ситуації та емоційні стани людей;
- ✓ надавати психологічну допомогу, консультації та підтримку людям з психотравмою.

Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	4 год.
семінарські заняття	6 год.
практичні заняття	8 год.
самостійна робота	102 год.

Ознаки навчальної дисципліни:

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Рік навчання здобувачів вищої освіти	Нормативний/вибірковий
2025-2026	2	Психологія	1	нормативний (Н)

Схема навчальної дисципліни

Тема заняття, кількість годин, план заняття, тези	Вид навчального заняття	Необхідне обладнання	Ресурси в Інтернеті, література	Права та обов'язки здобувачів під час проведення навчального заняття	Перелік необхідних завдань, які мають виконати здобувачі на занятті	Бал (оцінки)	Примітки
Т.1. Психотравмуюча ситуація та її психологічні наслідки. (2 год.) План: 1. Аналіз основних понять, що використовуються в межах психології психотравми 2. Поняття психічної травми. Концепція посттравматичних стресових розладів (ПТСР) 3. Наукові підходи до вивчення психологічної травми	Лекція	Ноутбук, проектор	https://mon.gov.ua/ua https://www.naiau.kiev.ua/ http://www.nbuuv.gov.ua/ http://nplu.org/	Отримання якісних освітніх послуг; справедливе та об'єктивне оцінювання; виконувати вимоги освітньої програми.	Засвоїти теоретичний матеріал		
Т.1. Поняття психічної травми та психотравмуючої ситуації (2 год.) План: 1. Розмежування понять «криза», «конфлікт», «стрес». 2. Поняття психотравмуючої ситуації. Її ознаки та різновиди. 3. Історія вивчення проблеми психотравмуючих ситуацій. 4. Сприйняття травмуючої ситуації людиною. 5. Види та рівні реакцій на травмуючу ситуацію.	Семінар		https://www.naiau.kiev.ua/ http://www.nbuuv.gov.ua/ http://nplu.org/	Поважати гідність, права, свободи та законні інтереси учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм тощо.	Відтворити навчальний матеріал у межах плану; змоделювати ситуації використання одержаних знань у практичній діяльності психолога.	Від 2 до 5.	
Т.2. Особливості травматичного досвіду в різних ситуаціях (2 год.)	Лекція	Ноутбук, проектор	https://www.naiau.kiev.ua/ http://www.nbuuv.gov.ua/ http://nplu.org/	Отримання якісних освітніх послуг; справедливе та	Засвоїти теоретичний матеріал		

План: 1. Особливості психотравми поліцейського внаслідок виконання службових завдань 2. Психологія тероризму та жертв терористичних актів 3. Перша психологічна допомога.				об'єктивне оцінювання; виконувати вимоги освітньої програми.			
Т.2. Особливості травматичного досвіду в різних ситуаціях (4 год.) План 1. Особливості психотравми поліцейського внаслідок виконання службових завдань. 2. Психологія тероризму та жертв терористичних актів 3. Насильство, його різновиди та наслідки. 4. Консультування дітей, що постраждали від насильства. 5. Консультування жертв сексуального насильства. 6. Консультування жертв сімейного насильства. 7. Загальнотерористичні передумови аналізу проблеми суїцидальної поведінки. 8. Робота психолога у вогнищі екстремальної ситуації. 9. Дебрифінг як метод роботи з потерпілими від екстремальної ситуації, особливості застосування, обмеження та протипоказання 10. Методи зняття	Семінар		https://www.naiu.kiev.ua/ http://www.nbuv.gov.ua/http://nplu.org/	Поважати гідність, права, свободи та законні інтереси учасників освітнього процесу, дотримуватися вимог освітньої програми тощо	Відтворити навчальний матеріал у межах плану; змодельовати ситуації використанні одержаних знань у практичній діяльності психолога.	Від 2 до 5.	

психологічного напруження, робота емоційними переживаннями потерпілих. 11. Методи самопомоги до, під час та після дії стресора.	3						
Т.2. Особливості травматичного досвіду в різних ситуаціях (8 год.) План: 1. Письмове опитування поняттєво категоріального апарату. 2. Класифікація видів психологічної допомоги. 3. Проведіть семантичний та феноменологічний аналіз понять “стрес”, “психологічний стрес”, “психічна напруженість” та “емоційний стрес”. 4. Проведіть порівняльний аналіз стресу, емоційних станів та стомлення. 5. Проведіть семантичний диференціал понять “стрес”, “психічне вигорання” та “посттравматичний стрес”. 6. Травматичний стрес та ПТСР. Оформити таблицю «Стадії формування посттравматичних стресових розладів». 7. Розглянути фактори що посилюють вплив психічної травми. 8. Концепція посттравматичних стресових розладів (ПТСР). 9. Проведення методики	Практичне		https://www.naiu.kiev.ua/ http://www.nbuv.gov.ua/http://nplu.org/	Поважати гідність, права, свободи та законні інтереси учасників освітнього процесу, дотримуватися вимог освітньої програми тощо	Відтворити навчальний матеріал у межах плану; змодельовати ситуації використання одержаних знань у практичній діяльності психолога.	Від 2 до 5.	

«Методика визначення стресостійкості та соціальної адаптації Холмса і Раге».							
10. Оформити таблицю «Екстренна психологічна допомога при гострому стресовому розладі».							
11. Вирішення ситуативних задач.							
12. Перегляд навчального відео.							

ОСНОВНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Лозінська Н. Психотравма як наслідок травматичного стресу в різних напрямках сучасної психології. *Вісник Національного університету оборони України*, 2019. №50(2). С. 65–73. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2018-50-2-65-73>.
2. Наугольник Л.Б. Психологія стресу: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с.
3. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 160 с.
4. Когут О.О. Психологія стресостійкості особистості: Монографія. Кривий Ріг : Видавець Р. А. Козлов, 2021. 320 с.
5. Dashorst, P., Mooren, T. M., Kleber, R. J., de Jong, P. J., and Huntjens, R. J. C. (2019). Intergenerational consequences of the holocaust on offspring mental health: a systematic review of associated factors and mechanisms. *Eur. J. Psychotraumatol.* 10:1654065. <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1654065>
6. Drury, J., Carter, H., Cocking, C., Ntontis, E., Tekin Guven, S., and Amlôt, R. (2019). Facilitating collective resilience in the public in emergencies: twelve recommendations based on the social identity approach. *Front. Public Health*7:141. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2019.0014110>.
7. Дії у надзвичайних ситуаціях [Електронний ресурс] URL: <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki/diui-u-nadzvicainix-situaciyax>
8. Доцевич Т.І. Складові дебрифінгу як методу групової корекції. *Наукові перспективи*. 2025. № 1(55). С. 1761. – 1772 doi: 10.52058/2708-7530-2025-1(55)-1761-1772
9. Карпенко О. Є. Насильство в сім'ї: соціально-педагогічні аспекти *Педагогічний альманах* . 2021. Вип. 47. С. 174–179.
10. Мельничук І. Я. Психологічна корекція посттравматичних стресових розладів особистості. *Innovative projects and programs in psychology, pedagogy and education* : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. С. 443–471.

Ресурси:

<https://mon.gov.ua/ua>

<https://www.naiu.kiev.ua/>

<http://www.nbuu.gov.ua/>

<http://nplu.org/>

Технічне та програмне забезпечення/обладнання. Пакет програмних продуктів Microsoft Office; мультимедійний проєктор, комп'ютер, інтерактивні дошки. Проведення занять з використанням мультимедійної установки, що надає ілюстративності під час висвітлення окремих прикладних аспектів психолого-педагогічного супроводження процесу управління персоналом.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання. Дисципліна сформована та викладається відповідно до вимог Положення про академічну доброчесність у Національній академії внутрішніх справ, яке було розроблено на основі українського та світового досвіду етичної нормотворчості. Даний документ затверджений Вченою радою Національної академії внутрішніх справ (протокол № 5 від 27.03.2018) та введений в дію наказом ректора Академії (наказ № 422 від 30.03.2018). Згідно його положень члени наукової спільноти у своїй діяльності керуються нормами та правилами етичної поведінки та професійного спілкування, зважають на принципи та умови дотримання академічної доброчесності.

Оцінювання результатів навчання

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни		участь в роботі впродовж занять, у тому числі опрацювання завдань самостійної підготовки / залік – 60/40
Вимоги до письмової роботи (за умови наявності)		не передбачається
Семінарські заняття		під час семінарських занять здобувачів відбувається опрацювання навчальних питань у межах плану, а також вивчення окремих розділів дисципліни під керівництвом викладача.
Умови допуску до підсумкового контролю		за умови засвоєння визначеного науково-педагогічним працівником обсягу навчального матеріалу, виконання поточних завдань.
Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	Екзамен	
Max 60%	Max 40%	Max 100%

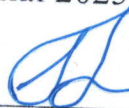
Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям

35-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Силабус схвалено на засіданні кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ 03 липня 2025 року, протокол №19

Завідувач кафедри

Іван ОХРІМЕНКО

Підпис авторів силабусу:

Ольга ВОРОБІЙОВА